

Pohjois-Pohjanmaan alueellisen merimetsotyöryhmän 2. kokouksen muistio

Paikka ja aika: 22.2.2018 klo 9:00–12:00, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (Veteraanikatu 1), neuvotteluhuone Kurki

Työryhmän jäsenet:

Nimi	Organisaatio	Läsnä	Poissa
Marko Välimäki	Hailuodon kunta	X	
Mikko Jaukkuri	Luonnonvarakeskus (LUKE)	X	
Juha Peuraniemi	Oulun kaupunki		X
Tapio Kangas	Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitto	X	
Kari Koivula	Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys	X	
Esa Aalto	Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri		X
Merja Ylönen (varalla)	Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri	X	
Jonas Liimatta	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	X	
Eero Melantie	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	X	
Jorma Pessa	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	X	

1. Kokouksen avaus

Johtaja Jonas Liimatta avasi kokouksen ja toivotti työryhmän jäsenet tervetulleiksi.

2. Puheenjohtajan ja sihteerin valinta

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Jonas Liimatta ja sihteeriksi Jorma Pessa

3. Työryhmän jäsenten esittäytyminen

Työryhmän jäsenet ja varajäsenet esittäytyivät. Uusina jäseninä työryhmään osallistuivat Tapio Kangas Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitosta ja Kari Koivula Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisestä yhdistyksestä.

POHJOIS-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Veteraanikatu 1, PL 86, 90101 OULU

Kutsunumero 020 63 60020

www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

Veteraanikatu 1-9

90130 OULU

Valtakatu 4

84100

4. Pohjanmaan alueellisen toimenpidesuunnitelman esittely/Vincent Westberg EPOELY (videoyhteydellä)

Pohjanmaan alueellinen toimenpidesuunnitelma esiteltiin. Suunnittelualue kattaa rannikkoalueen Kristiinankaupungista Kokkolaan. Toimenpidesuunnitelma löytyy osoitteesta:

<https://www.doria.fi/handle/10024/146312> ja julkaisun pysyvä osoite on: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-627-3>

Vincent Westbergin esitelmä jaetaan yhteistyöryhmän jäsenille kokousmuistion liitteenä.

Keskustelussa esillä olleet asiat:

Keskustelussa nousi esiin kysymys, miten ampuminen onnistuu käytännössä. VW kertoi, että ampuminen on haasteellista eikä tulos ole ollut kovin hyvä, vain muutamia merimetsoja on ammuttu. Suunnitelman laadinnan rahoitus kiinnosti työryhmää. VW kertoi, että suunnitelma laadittiin viranomaistyönä ja raportin kirjoittamiseen osallistui laaja joukko työryhmän jäseniä. Keskustelussa kysyttiin, ketkä ovat toteuttaneet poikkeuslupien sallimat häirintä- ja munienkäsittelytoimenpiteet? VW kertoi, että lupaa on suositeltu haettavan mahdollisimman laajalle alueelle ja luvan hakija vastaa toimenpiteiden toteuttamisesta luvan mukaisesti. Rannikon kalastusalueet vastaavat käytännössä toimenpiteistä. Kysyttiin, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat merimetsokannan kokoon ja yhdyskuntien asettumiseen? VW kertoi, että populaatiodynamiikkaan liittyvät arviot jätettiin tarkoituksella suunnitelmasta pois. Keskustelussa pohdittiin myös ampumisen vaikutusta kannankasvun - ainakin Ahvenanmaalla ampuminen on toiminut.

5. Katsaus Merimetsokannan kehitykseen ja nykytilaan Perämerellä/Jorma Pessa POPELY

Katsauksessa todettiin, että Pohjois-Pohjanmaan pesivä merimetsokanta kasvoi 305 pariin vuonna 2017. Kasvua edellisestä vuodesta oli 20 %. Keskimääräinen vuotuinen kasvu on ollut 13 % vuosien 2000–2017 aikana. Merimetsoyhdyskunnista asuttuja olivat Iin Krunneilla sijaitsevat Pohjanletot sekä Hailuodon ja Oulun rajalla sijaitseva Äijänkumpele. Siikajoen Rautakalliolla ei ole todettu merimetsan pesintää vuoden 2014 jälkeen.

Pohjanletoilla kesällä 2010 alkanut pesimäkannan pitkän aikavälin taantuma jatkui, vaikka populaatio kasvoikin edellisvuodesta muutamalla parilla. Jäljellä on enää 35 % vuoden 2009 huipun parimäärästä. Sen sijaan Äijänkumpeleella pesivä yhdyskunta jatkaa kasvuaan, jota edellisestä vuodesta (2016) tuli 26 %. Kahdeksan vuoden aikana populaation keskimääräinen vuotuinen kasvu on ollut 37 %, mikä tarkoittaa, että populaatio on laskennallisesti kaksinkertaistunut joka toinen vuosi. Kesällä 2017 Äijänkumpeleen yhdyskunnassa havaittiin tarkastuksen yhteydessä 123 tyhjää pesää, joissa ei ollut munia eikä poikasia ja pesinnän tulkittiin keskeytyneen tuntemattomasta syystä. Pesien ympäriltä löytyi rikottujen munien kuoria. Nämä pesät sijaitsivat Äijänkumpeleen pääsaarella.

Suomen rannikko- ja merialueilla pesivä merimetsokanta oli noin 25 750 paria kesällä 2017, mikä on samaa tasoa kuin vuonna 2016. Suomen ympäristökeskus (SYKE) arvioi tiedotteessaan, että merimetsokanta on todennäköisesti saavuttamassa luontaisen lakipisteensä Suomessa. Merimetsoa koskevaa seuranta- ja tutkimustietoa sekä tiedotteita löytyy SYKE:n verkkosivuilta: <http://www.syke.fi/fi->

Pohjois-Pohjanmaan merimetsotyöryhmän edellisessä kokouksessa huolta aiheuttanut merimetsojen häirintä Selkämerellä ja Merenkurkussa ei kuitenkaan aiheuttanut merkittävää kannan kasvua Perämerellä. Vaasan seudulta Mustasaaresta häädetty suuri pesimäyhdyskunta siirtyikin pesimään Selkämerelle Närpiöön. Varsinais-Suomen ELY-keskus on myöntänyt vuosien 2016–2018 aikana kuusi poikkeuslupaa merimetsoyhdyskuntien häirintään, pesien hävittämiseen, munien öljyämiseen tai rajoitetun yksilömäärän ampumiseen. Osa luvista on voimassa useamman vuoden. Luvat ovat kohdistuneet Saaristomeren ja Merenkurkun väliselle alueelle. Kuudesta lupahakemuksesta Varsinais-Suomen ELY-keskus ei ole vielä antanut päätöstä. Näistä kaksi hakemusta kohdistuu Perämeren eteläosaan Oravaisten ja Uudenkaarlepyyn alueille. Lisäksi on annettu kaksi kielteistä päätöstä.

Iin Krunneilta kerättyihin saalisnäytteisiin perustuen esitettiin teoreettinen laskelma Pohjois-Pohjanmaan nykyisen merimetsokannan käyttämästä kalansaaliista yhden pesimäkauden aikana. Laskentamalli perustuu vuonna 2005 laadittuun kannanhoitosuunnitelmaan ja RKTL:n vuonna 2013 julkaisemaan työraporttiin 18/2013 (Salmi, J. ym. 2013: Merimetsan ravinto ja kalakantavaikutukset Saaristo- ja Selkämerellä). Laskentamallin mukaan nykyinen merimetsokanta käyttää ravinnokseen yhden pesimäkauden aikana noin 60 000 kg kalaa. Krunnien saalisaineiston perusteella merkittävimmät saalislajit ovat kiiski (58 %), härkäsimppu (17 %) ja ahven (11 %). Tulos kertoo lähinnä saaliiksi käytetyn kalamäärän suuruusluokan, mutta lajiston yleistettävyyys on heikko, koska lajijakauma vaihtelee merkittävästi eri yhdyskunnissa, ja analyysit pitäisikin tehdä yhdyskuntakohtaisesti.

Keskustelussa esillä olleet asiat:

Keskustelussa todettiin, että pesimäyhdyskuntakohtainen tarkastelu olisi tarpeen. Tietoa merimetsan saaliista ja sen alueellisesta vaihtelusta tarvitaan lisää. Keskustelussa todettiin myös, että nykyisen merimetsokannan käyttämä kalamäärä on volyymiltään merkityksellön Perämeren kokonaisuudessa. Merimetsojen saalistuksella esimerkiksi ahvenen tärkeillä kutualueilla voi kuitenkin olla huomattava alueellinen merkitys. Keskustelussa nousi esiin merikotkan vaikutus merimetsokantaan ja yhdyskuntien asettumiseen pesimäpaikoille. Suomenlahdella ja Saaristomerellä merikotkan esiintyminen on vaikuttanut merimetsoyhdyskuntien sijaintiin ja myös joidenkin muiden vesilintulajien pesimäalueisiin.

6. Kaupallisille kalastajille suunnatun kyselyn yhteenvedon esittely ja täydentäminen/Jorma Pessa POPELY

Kyselyn tulokset esitettiin tiivistetysti kuvaajina ja taulukoina. Luonnos yhteenvedosta lähetettiin työryhmän jäsenille kokouskutsun yhteydessä. Luonnos viimeistellään työryhmän kokouksen jälkeen ja siihen tehdään ryhmän esittämät muutokset ja tarkennukset. Muutosehdotukset tulee lähettää työryhmän sihteerille 2.3.2018 mennessä.

Yhteenvetoraportti jaetaan yhteistyöryhmän jäsenille sekä ryhmän I kaupallisille kalastajille ja tiedoksi myös Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle.

Keskustelussa esillä olleet asiat:

Juha Peuraniemi esitti kirjallisesti ennen kokousta Oulun kaupungin edustajana, että *”Merimetsokanta on pidettävä tasolla, joka ei aiheuta vahinkoa luontoympäristöön tai kalakannoille. Oulun kaupungin merialueella olevat saaret ja rannat ovat tärkeitä virkistys- ja maisemakohteita. Osalla meri- ja ranta-alueesta on myös luonnonsuojelulainsäädännön nojalla perustettuja suojelualueita. Merimetsopopulaation runsastuminen aiheuttaa ympäristöhaittoja, maisema- ja hajuhaittoja, jotka vaikeuttavat ja estävät em. käyttötarkoitukset ja niiden tavoitteet.”*

Useimmat työryhmän jäsenistä pitivät kansallisen kannanhoitosuunnitelman laatimista/päivittämistä tärkeänä. Keskeistä olisi saada kirjaus, ettei yhdyskuntia häiritä niin, että yhdyskunta siirtyy muualle.

Laaja keskustelu käytiin kyselytulosten toteennäyttämisestä ja kalastajien esittämien haitta-arvioiden ja niiden vakavuuden vertailtavuudesta. Keskustelussa todettiin, että tarkkojen euromääräisten haittojen arvioiminen ja esittäminen on vaikeaa. Vastaavaan ongelmaan on päädytty aiemmin tehdyssä valtakunnallisessa kyselyssä.

7. Perämeren Kalatalousyhteisöjen liiton esitys merimetsoseurannan järjestämiseksi Hailuodon-Oulunsalon vesialueella vuonna 2018/Tapio Kangas Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitto

Tapio Kangas esitteli asian työryhmälle. Esityksen keskeinen ajatus on, että koloniakohtaista tietoa merimetsan vaikutuksesta kalastukseen ja kalakantoihin tarvitaan selvästi nykyistä enemmän. Myös tietoa merimetsan saalistuksesta rysissä ja sen vaikutuksesta kalastajien saalismääriin tarvitaan lisää. Tutkimus kalastukselle aiheutuvan haitan tarkemmasta määrittämisestä on tarpeen, koska kalastajille maksettavat korvaukset hylje- ja merimetsovahingoista maksetaan ilmoitetun saaliin perusteella. Nykyisen korvausjärjestelmän ja sen perusteiden kehittäminen on tarpeen, sillä kun saalis vähenee, haittaa kärsivä saa tästä johtuen vähemmän korvausta kuin kalastaja, jolle haittaa ei samassa määrin aiheudu (ongelma johtuu korvausperusteena olevasta ilmoitetusta saaliista). Haitoissa sen vaikutus työn määrään on vaikeasti määriteltävä. Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitto, paikalliset kalastajat ja LUKE haluttaisiin kehittämään ja selvittämään merimetsan kalastovaikutuksia esimerkiksi Äijänkumpeleen yhdyskunnassa pohjarysällä. Tutkimuksessa hyödynnettäisiin nykyaikaista kuvaustekniikkaa. Hankkeen rahoitus ja toteuttamisajankohta ovat vielä avoimia. Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitto voi luovuttaa tutkimusta varten pohjarysän, mutta sen lisäksi tarvitaan muita rahoittajia.

Keskustelussa esillä olleet asiat:

Keskustelussa esitettyä hanketta pidettiin yleisesti hyvänä ja tarpeellisena, koska tietoa tarvitaan nykyistä enemmän esimerkiksi korvausjärjestelmän kehittämisvaatimusten tueksi. Tutkimuksella voidaan saada myös uutta tietoa merimetsojen saalistuskäyttäytymisestä rysissä ja tietoa voidaan hyödyntää muun muassa pyyntivälineiden suojausrakenteiden kehittämisessä. Tutkimussuunnitelman laatimisessa kannattaa käyttää tutkimuslaitoksia, jotka osaavat tieteellisen tutkimuksen periaatteet ja vaatimukset. Hankkeen ajoittumista pohdittiin ja LUKE totesi, että kesä 2018 tulee ainakin LUKE:n kannalta liian nopeasti. Hankepilotti, jossa laitteita ja menetelmiä testattaisiin, saattaisi olla laajemman tutkimushankkeen onnistumisen kannalta perusteltua.

Johtopäätös oli, että työryhmä puoltaa tutkimushanketta. Jatkotoimenpiteenä Perämeren Kalatalousyhteisöjen liitto yhdessä LUKE:n kanssa laativat alustavan hankesuunnitelman, jota yhteistyöryhmä voi kommentoida. Hankesuunnitelman valmistuttua selvitetään hankkeen rahoitusmahdollisuudet.

8. Vuoden 2018 toiminnan suunnittelu

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus järjestää yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa pesivän merimetsokannan seurannan tunnettujen yhdyskuntien osalta omalla toimialueellaan. Lisäksi tietoa kerätään mahdollisista uusista yhdyskunnista tai yksittäispareista.

Asialistan kohdassa 7 esitetyn hankkeen suunnittelu ja ehkä hankepilotin toteutuskin tehdään vuoden 2018, jos tarvittavat resurssit löytyvät.

Keskustelussa esillä olleet asiat:

Aikaa keskusteluun ei jäänyt.

9. Muut asiat

Ei muita asioita.

10. Seuraavan kokouksen ajankohta

Ajankohtaa ei päätetty. Keskustelu seuraavan kokouksen ajankohdasta käydään sähköpostitse.

Jakelu:

Muistio lähetetään työryhmän jäsenille ja kokouksessa edustettuina olleille varajäsenille.